

บทที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ในที่นี่จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์อุปสงค์นำเข้า น้ำมันคีนรูปของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่ม และการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลของการใช้มาตรการ กำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำมันดิบภายในประเทศควบคู่ไปกับมาตรการภาษีโควตา กับมาตรการที่ รัฐบาลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน

แบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย

จากมาตรการปกป้องอุตสาหกรรมนมดิบของรัฐบาลที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่ง กำหนดให้โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มที่ต้องการนำเข้าน้ำมันคีนรูป (ในรูปของนมผงขาดมันเนย) จากต่างประเทศ จะต้องรับซื้อน้ำมันดิบภายในประเทศก่อนตามราคาซื้อน้ำมันดิบหน้าโรงงานที่ รัฐบาลกำหนด จึงจะได้รับการจัดสรรโควตานำเข้าน้ำมันคีนรูป (ในรูปของนมผงขาดมันเนย) ให้ใน ส่วนที่ความต้องการมากกว่าปริมาณน้ำมันดิบภายในประเทศ แต่ในความเป็นจริงรัฐบาลได้จัดสรร โควตานำเข้าน้ำมันคีนรูปให้เกินกว่าความต้องการนำเข้าเสมอ ส่งผลให้ไม่มีการนำเข้าน้ำมันคีนรูป เกินโควตาแต่อย่างใด จึงสามารถกล่าวได้ว่า มาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำมันดิบ ภายในประเทศและมาตรการภาษีโควตานำเข้าน้ำมันคีนรูป ไม่ส่งผลกระทบต่อความต้องการ นำเข้าน้ำมันคีนรูปของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มเลย

ดังนั้น การศึกษาถึงผลกระทบของมาตรการคุ้มกันอุตสาหกรรมนมดิบในครั้งนี้ จึง ได้ทำการประมาณค่าเฉพาะอุปสงค์การรับซื้อน้ำมันคีนรูปของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มเท่านั้น เนื่องจากอุปสงค์ อุปทาน และราคาน้ำมันดิบภายในประเทศถูกกำหนดจากนโยบายของรัฐบาล จึงไม่ได้เป็นไปตามกลไกตลาด นอกจากนี้ การใช้ปริมาณน้ำมันดิบภายในประเทศส่วนที่ไม่ เพียงพอกับปริมาณความต้องการของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มเป็นเกณฑ์ในการจัดสรรโควตา นำเข้าน้ำมันคีนรูปนั้น ยังส่งผลให้ไม่มีการนำเข้าน้ำมันคีนรูปนอกโควตาอีกด้วย ดังนั้น ใน การศึกษาจึงไม่คำนึงถึงผลกระทบของการใช้มาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำมันดิบ ภายในประเทศ และมาตรการภาษีโควตานำเข้าน้ำมันคีนรูปของรัฐบาลที่มีต่ออุตสาหกรรมนมดิบ และสามารถเขียนเป็นแบบจำลองอุปสงค์นำเข้าน้ำมันคีนรูปได้ ดังนี้

อุปสงค์นำเข้าน้ำมันดิบของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่ม

$$Q_t^f = f(P_t^f, CPI_t, C_t, POP_t, Q_t^s, Q_{t-1}^f)$$

$$\text{หรือ } \ln Q_t^f = \alpha_0 + \alpha_1 \ln P_t^f + \alpha_2 \ln CPI_t + \alpha_3 \ln C_t + \alpha_4 \ln POP_t + \alpha_5 \ln Q_t^s + \alpha_6 \ln Q_{t-1}^f + \varepsilon_t$$

เมื่อ Q_t^f = ความต้องการนำเข้าน้ำมันดิบจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มในปีที่ t (ตัน/ปี)

P_t^f = ราคาน้ำมันดิบนำเข้าจากต่างประเทศในปีที่ t (บาท/กิโลกรัม/ปี)

CPI_t = ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปในปีที่ t (2541 = 100)

C_t = ปริมาณการบริโภคนมพร้อมดื่มในปีที่ t (ตัน/ปี)

POP_t = จำนวนประชากรภายในประเทศในปีที่ t (ล้านคน/ปี)

Q_t^s = ปริมาณน้ำมันดิบภายในประเทศที่ส่งเข้าโรงงานเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มในปีที่ t (ตัน/ปี)

Q_{t-1}^f = ความต้องการนำเข้าน้ำมันดิบจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มในปีที่ $t-1$ (ตัน/ปี)

ε_t = ค่าความคลาดเคลื่อนในปีที่ t

α_0 = ค่าคงที่ (Constant)

α_i = ค่าสัมประสิทธิ์ (Co-efficient) เมื่อ $i = 1, 2, 3$

โดยกำหนดให้ความต้องการนำเข้าน้ำมันดิบจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่ม (Q_t^f) ขึ้นอยู่กับราคาน้ำมันดิบนำเข้าจากต่างประเทศ (P_t^f) ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป (CPI_t) ปริมาณการบริโภคนมพร้อมดื่ม (C_t) จำนวนประชากรภายในประเทศ (POP_t) ปริมาณน้ำมันดิบภายในประเทศที่ส่งเข้าโรงงานเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่ม (Q_t^s) และความต้องการนำเข้าน้ำมันดิบจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มในปีที่ผ่านมา (Q_{t-1}^f) โดยมีข้อสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ดังนี้

$$\frac{\partial \ln Q_t^f}{\partial \ln P_t^f} < 0$$

เนื่องจากปริมาณน้ำมันดิบภายในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการ โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มจึงต้องนำเข้าน้ำมันดิบรูปจากต่างประเทศเข้ามาเป็นวัตถุดิบในการผลิตนมพร้อมดื่มทดแทน หากราคาน้ำมันดิบสูงขึ้น จะส่งผลให้ปริมาณความต้องการใช้น้ำมันดิบรูปของโรงงานลดลงได้ ดังนั้น ราคาน้ำมันดิบรูปนำเข้าจากต่างประเทศจึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับความต้องการนำเข้าน้ำมันดิบรูปของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่ม

$$\frac{\partial \ln Q_t^f}{\partial \ln CPI_t} < 0$$

ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปเป็นดัชนีที่ใช้วัดระดับราคาโดยเฉลี่ยของสินค้าเพื่อการบริโภคเมื่อเทียบกับราคาในปีฐาน ถ้าผู้บริโภคมีรายได้คงที่ ขณะที่ราคาสินค้าโดยทั่วไปในประเทศเพิ่มสูงขึ้น จะส่งผลให้ความต้องการนำเข้าน้ำมันดิบรูปจากต่างประเทศลดลง ดังนั้น ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปจึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับความต้องการนำเข้าน้ำมันดิบรูปของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่ม

$$\frac{\partial \ln Q_t^f}{\partial \ln C_t} > 0$$

เมื่อการบริโภคนมพร้อมดื่มเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ความต้องการน้ำมันเพื่อใช้ในการผลิตนมพร้อมดื่มของโรงงานเพิ่มขึ้นด้วย แต่เนื่องจากปริมาณน้ำมันดิบในประเทศมีไม่เพียงพอ จึงส่งผลให้โรงงานต้องนำเข้าน้ำมันดิบรูปเพิ่มขึ้น ดังนั้น ปริมาณการบริโภคนมพร้อมดื่มจึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณความต้องการนำเข้าน้ำมันดิบรูปของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่ม

$$\frac{\partial \ln Q_t^f}{\partial \ln POP_t} > 0$$

จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ทำให้ความต้องการบริโภคนมพร้อมดื่มเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความต้องการน้ำมันเพื่อใช้ในการผลิตนมพร้อมดื่มของโรงงานเพิ่มขึ้นด้วย และเมื่อปริมาณน้ำมันดิบในประเทศมีไม่เพียงพอ ย่อมส่งผลให้โรงงานต้องนำเข้าน้ำมันดิบรูปเพิ่มขึ้น ดังนั้น จำนวนประชากรจึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณความต้องการนำเข้าน้ำมันดิบรูปของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่ม

$$\frac{\partial \ln Q_t^f}{\partial \ln Q_t^s} < 0$$

จากการที่รัฐบาลกำหนดให้โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มที่ต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจะต้องรับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศให้หมดก่อน จึงจะจัดสรรโควตานำเข้าน้ำนมคั้นรูปให้ นั่น ส่งผลให้ปริมาณความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมสามารถผลิตและส่งเข้าโรงงานได้ หากปริมาณผลผลิตน้ำนมดิบภายในประเทศเพิ่มขึ้นเร็วกว่าความต้องการน้ำนมเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มที่เพิ่มขึ้นแล้ว โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มจะสามารถนำเข้าน้ำนมคั้นรูปได้น้อยลง ดังนั้น ปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศที่ส่งเข้าโรงงานเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มจึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับปริมาณความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่ม

$$\frac{\partial \ln Q_t^f}{\partial \ln Q_{t-1}^f} > 0$$

การนำเข้าน้ำนมคั้นรูปในปี 2521 - 2540 มีแนวโน้มในการนำเข้าเพิ่มขึ้นตามปริมาณความต้องการน้ำนมเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มที่สูงขึ้นทุกปี เนื่องจากราคาน้ำนมคั้นรูปนำเข้าจากต่างประเทศที่ต่ำกว่าราคาน้ำนมดิบภายในประเทศ ประกอบกับปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศที่ไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม การเกิดภาวะวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 ได้ส่งผลให้ความต้องการน้ำนมเพื่อใช้ในการผลิตนมพร้อมดื่มลดลง ในขณะที่ปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรสามารถผลิตและส่งเข้าโรงงานได้ยังคงสูงขึ้นทุกปี ส่งผลให้ความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศลดลง หลังจากนั้นปริมาณนำเข้าน้ำนมคั้นรูปก็มีแนวโน้มลดต่ำลงทุกปี ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่าปริมาณความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มในปีที่ t-1 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปของโรงงานในปีที่ t

ผลการวิเคราะห์อุปสงค์นำเข้าน้ำมันดิบของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่ม

จากแบบจำลองอุปสงค์การนำเข้าน้ำมันดิบข้างต้น เมื่อทำการประมาณค่าโดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Squares Estimation) แล้วได้ผลการประมาณค่าสมการ ดังนี้

$$\ln Q_t^f = -41.9294 - 0.4240 \ln P_t^f - 1.1738 \ln CPI_t + 3.1543 \ln C_t$$

(SE)	(0.2162)	(0.6082)	(0.3237)
t	-1.9611*	-1.9300*	9.7448***

$$+ 12.5724 \ln POP_t - 2.8612 \ln Q_{t-1}^s + 0.2969 \ln Q_{t-1}^f$$

(SE)	(5.2479)	(0.5980)	(0.1011)
t	2.3957**	-4.7848***	2.9363***

$$\text{Adj. } R^2 = 0.9628$$

หมายเหตุ : * ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

** ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

*** ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

สมการข้างต้นนี้ เนื่องจากมีตัวแปรตามล่าช้า ($\ln Q_{t-1}^f$) อยู่ในสมการ จึงไม่สามารถใช้ค่า Durbin Watson statistic ในการทดสอบปัญหาสหสัมพันธ์ข้ามเวลาของตัวแปรความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) ได้ จึงใช้ Q - statistics ในการทดสอบแทน ซึ่งพบว่าค่า Q ที่คำนวณได้นั้นไม่มีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นการยอมรับ Null Hypothesis ที่ว่าไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ข้ามเวลาของตัวแปรความคลาดเคลื่อน

ผลการประมาณค่าสมการอุปสงค์นำเข้าน้ำมันดิบข้างต้น พบว่า ความยืดหยุ่นของความต้องการนำเข้าน้ำมันดิบจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่ม ต่อราคาน้ำมันดิบนำเข้าจากต่างประเทศ ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป ปริมาณการบริโภคนมพร้อมดื่ม จำนวนประชากรภายในประเทศ ปริมาณน้ำมันดิบภายในประเทศที่ส่งเข้าโรงงานเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่ม และความต้องการนำเข้าน้ำมันดิบจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มในปีที่ผ่านมา มีค่าเท่ากับ -0.4240 -1.1738 3.1543 12.5724 -2.8612 และ 0.2969 ตามลำดับ โดยผลของตัวแปรแต่ละตัวที่มีต่อความต้องการนำเข้าน้ำมันดิบมีดังนี้

- ราคาน้ำมันคือน้ำมันนำเข้ามาจากต่างประเทศ พบว่า เมื่อราคาน้ำมันคือน้ำมันนำเข้ามาจากต่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้ความต้องการนำเข้าน้ำมันคือน้ำมันนำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงข้ามร้อยละ 0.42 เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ เนื่องจากราคาน้ำมันคือน้ำมันที่สูงขึ้น จะส่งผลให้ปริมาณความต้องการใช้น้ำมันคือน้ำมันของโรงงานลดลงได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าราคาน้ำมันคือน้ำมันนำเข้ามาจากต่างประเทศจะเพิ่มสูงขึ้น แต่โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มกลับมีการสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำมันคือน้ำมันนำเข้ามาค่อนข้างต่ำ เนื่องจากราคาน้ำมันคือน้ำมันนำเข้ามาจากต่างประเทศมีราคาต่ำกว่าน้ำมันดิบภายในประเทศมาก ประกอบกับปริมาณน้ำมันดิบภายในประเทศยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มจึงยังคงมีความต้องการนำเข้าน้ำมันคือน้ำมันนำเข้ามาจากต่างประเทศ

- ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป พบว่า เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้ความต้องการนำเข้าน้ำมันคือน้ำมันนำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงข้ามร้อยละ 1.17 เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ เนื่องจากราคาสินค้าในประเทศโดยทั่วไปที่สูงขึ้นในขณะที่ผู้บริโภคมีรายได้เท่าเดิม จะส่งผลให้ความต้องการนำเข้าน้ำมันคือน้ำมันนำเข้ามาจากต่างประเทศลดลง โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มจึงนำเข้าน้ำมันคือน้ำมันนำเข้ามาลดลงด้วย

- ปริมาณการบริโภคนมพร้อมดื่ม พบว่า เมื่อปริมาณการบริโภคนมพร้อมดื่มเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้ความต้องการนำเข้าน้ำมันคือน้ำมันนำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันร้อยละ 3.15 เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ โดยปริมาณการบริโภคนมพร้อมดื่มเฉลี่ยของประเทศไทยเท่ากับ 280,083.36 ตัน/ปี ในขณะที่ปริมาณความต้องการนำเข้าน้ำมันคือน้ำมันนำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มเฉลี่ยเท่ากับ 78,152.04 ตัน/ปี ดังนั้น หากปริมาณการบริโภคนมพร้อมดื่มเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 หรือเท่ากับ 2,800.83 ตัน ส่งผลให้ความต้องการนำเข้าน้ำมันคือน้ำมันนำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.15 หรือเท่ากับ 2,465.15 ตันด้วย เนื่องจากปริมาณน้ำมันดิบในประเทศยังไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่ม

- จำนวนประชากรภายในประเทศ พบว่า เมื่อจำนวนประชากรภายในประเทศเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้ความต้องการนำเข้าน้ำมันคือน้ำมันนำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันร้อยละ 12.57 เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ จากจำนวนประชากรภายในประเทศเฉลี่ย 52.28 ล้านคน หากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น

ร้อยละ 1 หรือเท่ากับ 0.55 ล้านคน หรือคิดเป็นอัตราการบริโภคนมพร้อมดื่ม 5.12 กิโลกรัม/คน ความต้องการน้ำนมเพื่อใช้ในการผลิตนมพร้อมดื่มของโรงงานก็จะเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นด้วย และเนื่องจากปริมาณน้ำนมดิบในประเทศมีไม่เพียงพอ จะส่งผลให้โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มต้องนำเข้าน้ำนมคั้นรูปเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.57 หรือเท่ากับ 9,825.59 ตัน

- ปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศที่ส่งเข้าโรงงานเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่ม
พบว่า เมื่อปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศที่ส่งเข้าโรงงานเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้ความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงข้ามร้อยละ 2.86 เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ จากปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศเฉลี่ยเท่ากับ 212,435.36 ตัน เมื่อปริมาณน้ำนมดิบเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 หรือเท่ากับ 2,124.35 ตันแล้ว ความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศจะลดลงร้อยละ 2.86 หรือเท่ากับ 2,236.09 ตัน ซึ่งเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลกำหนดให้โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มที่ต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจะต้องรับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศให้หมดก่อน จึงจะจัดสรรโควตานำเข้าน้ำนมคั้นรูปให้ตามความต้องการในส่วนที่ปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศไม่เพียงพอ ดังนั้น เมื่อปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศที่เพิ่มขึ้นเร็วกว่าความต้องการน้ำนมเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มที่เพิ่มขึ้น จึงส่งผลให้โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มสามารถนำเข้าน้ำนมคั้นรูปได้ลดลง

- ความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่ม
ในปีที่ผ่านมา พบว่า เมื่อความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มในปีที่ผ่านมาเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้ความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันร้อยละ 0.30 เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ ซึ่งแสดงถึงแนวโน้มในการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่ม โดยในปี 2521 – 2540 การนำเข้าน้ำนมคั้นรูปมีแนวโน้มสูงขึ้นตามปริมาณความต้องการน้ำนมเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มที่สูงขึ้นทุกปี จากการที่ปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศมีไม่เพียงพอ และราคาน้ำนมคั้นรูปนำเข้าจากต่างประเทศที่ต่ำกว่าราคาน้ำนมดิบภายในประเทศ แต่การเกิดภาวะวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 ซึ่งปริมาณการบริโภคนมพร้อมดื่มและความต้องการน้ำนมเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มลดลง ในขณะที่น้ำนมดิบภายในประเทศที่เกษตรกรสามารถผลิตและส่งเข้าโรงงานได้ยังคงมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น จึงส่งผลให้ความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศลดลง และตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา ปริมาณการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปก็มีแนวโน้มลดต่ำลงเรื่อยๆ ตามปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี

สำหรับการหาแบบจำลองอุปสงค์นำเข้าน้ำนมคั้นรูปของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มในระยะยาว จะกำหนดให้ $Q_t^f = Q_{t-1}^f = Q_t^*$ และสามารถเขียนเป็นแบบจำลองในระยะยาวได้ ดังนี้

$$\ln Q_t^* = -41.9294 - 0.4240 \ln P_t^f - 1.1738 \ln CPI_t + 3.1543 \ln C_t \\ + 12.5724 \ln POP_t - 2.8612 \ln Q_t^s + 0.2969 \ln Q_t^*$$

$$(1 - 0.2969) \ln Q_t^* = -41.9294 - 0.4240 \ln P_t^f - 1.1738 \ln CPI_t + 3.1543 \ln C_t \\ + 12.5724 \ln POP_t - 2.8612 \ln Q_t^s$$

$$\ln Q_t^* = -59.6350 - 0.6030 \ln P_t^f - 1.6695 \ln CPI_t + 4.4863 \ln C_t \\ + 17.8814 \ln POP_t - 4.0694 \ln Q_t^s$$

ผลการประมาณค่าสมการอุปสงค์นำเข้าน้ำนมคั้นรูปในระยะยาวข้างต้น พบว่าความยืดหยุ่นของอัตราการเปลี่ยนแปลงของความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่ม ต่อราคาน้ำนมคั้นรูปนำเข้าจากต่างประเทศ มีค่าเท่ากับ -0.6030 นั่นคือ เมื่อราคาน้ำนมคั้นรูปนำเข้าจากต่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้ความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มในระยะยาวเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงข้ามร้อยละ 0.60 เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่ เนื่องจากในระยะยาวแล้วปริมาณการผลิตน้ำนมดิบภายในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น ราคาน้ำนมคั้นรูปที่สูงขึ้นจะส่งผลให้โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มหันมาใช้น้ำนมดิบภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น และลดการนำเข้าน้ำนมคั้นรูป

สำหรับความยืดหยุ่นของอัตราการเปลี่ยนแปลงของความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่ม ต่อดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป และปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศ มีค่าเท่ากับ -1.6695 และ -4.0694 ตามลำดับ นั่นคือ เมื่อดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป และปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศ เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้ความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มในระยะยาว เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงข้ามร้อยละ 1.67 และ 4.07 ตามลำดับ ในขณะที่ความยืดหยุ่นของอัตราการเปลี่ยนแปลงของความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่ม ที่มีต่อปริมาณการบริโภคนมพร้อมดื่ม และจำนวนประชากรภายในประเทศ มีค่าเท่ากับ 4.4863 และ 17.8814 ตามลำดับ แสดงว่า เมื่อปริมาณการบริโภคนมพร้อมดื่ม และจำนวนประชากรภายในประเทศ เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้ความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศเพื่อการผลิตนมพร้อมดื่มในระยะยาว เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันร้อยละ 4.48 และ 17.88 ตามลำดับ

การเปรียบเทียบผลกระทบที่มีต่อรายรับภาษีของรัฐบาล หากมีการจัดสรรโควตานำเข้าน้ำมันดิบรูปโดยใช้มาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำมันดิบภายในประเทศ

การศึกษาสมการอุปสงค์นำเข้าน้ำมันดิบรูปของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มข้างต้นนั้น ทำการวิเคราะห์ตามสภาพการณ์ที่รัฐบาลกำหนดให้โรงงานที่ต้องการนำเข้าน้ำมันดิบรูป (ในรูปของนมผงขาดมันเนย) จะต้องรับซื้อน้ำมันดิบภายในประเทศให้หมดเสียก่อน จึงจะจัดสรรโควตานำเข้าน้ำมันดิบรูปให้ในปริมาณที่เกินกว่าความต้องการนำเข้าน้ำมันดิบรูปนั้น ดังนั้น ในความเป็นจริงจึงไม่มีการนำเข้าน้ำมันดิบรูปเกินกว่าโควตาที่รัฐบาลกำหนด อย่างไรก็ตาม หากรัฐบาลจัดสรรโควตานำเข้าน้ำมันดิบรูปตามมาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำมันดิบภายในประเทศ ในอัตราส่วนการรับซื้อน้ำมันดิบภายในประเทศ 2 ส่วนต่อการนำเข้าน้ำมันดิบรูป 1 ส่วนแล้ว จะได้ปริมาณการจัดสรรโควตานำเข้าน้ำมันดิบรูป ดังตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 คำนวณปริมาณการจัดสรรโควตานำเข้าน้ำมันดิบรูปที่ควรจะเป็นของรัฐบาล ในกรณีที่มีการใช้มาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำมันดิบภายในประเทศ 2 ส่วนต่อการนำเข้าน้ำมันดิบรูป 1 ส่วน

หน่วย : ตัน

ปี	น้ำมันดิบ ในประเทศ ส่งเข้าโรงงาน*	โควตานำเข้า น้ำมันดิบรูป ที่ควรจะเป็น	ความต้องการ นำเข้า น้ำมันดิบรูป*	ความต้องการ นำเข้าน้ำมันดิบรูป มาก/น้อยกว่าโควตา
	(1)	(2) = (1) × 1/2	(3)	(4) = (3) – (2)
2538	334,284	167,142	208,548	41,406
2539	362,810	181,405	291,393	109,988
2540	394,015	197,008	274,355	77,348
2541	419,630	209,815	91,775	-118,040
2542	445,933	222,967	127,704	-95,263
2543	499,310	249,655	97,585	-152,070
2544	564,200	282,100	63,569	-218,531
2545	633,885	316,943	45,855	-271,088

ที่มา : จากการคำนวณ

หมายเหตุ : * จากตารางที่ 3.5

ตารางข้างต้นแสดงถึงปริมาณโควตานำเข้าน้ำนมคั้นรูป ซึ่งรัฐบาลใช้ปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศเป็นเกณฑ์ในการจัดสรรตามมาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศ กล่าวคือ ถ้าปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมสามารถผลิตและส่งเข้าโรงงานได้มีจำนวน 2 ตัน รัฐบาลจะสามารถจัดสรรโควตานำเข้าน้ำนมคั้นรูปได้ 1 ตัน ดังนั้น ถ้าเกษตรกรผลิตและส่งน้ำนมดิบเข้าโรงงานจำนวน 334,284 ตัน รัฐบาลจะสามารถจัดสรรโควตานำเข้าน้ำนมคั้นรูปได้ 167,142 ตันในปี 2538 เป็นต้น

เมื่อนำปริมาณโควตานำเข้าน้ำนมคั้นรูปที่คำนวณได้มาเปรียบเทียบกับความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่ม หลังจากที่ได้รับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศทั้งหมดตามที่รัฐบาลบังคับแล้ว พบว่า ในปี 2538 – 2540 โควตานำเข้าน้ำนมคั้นรูปที่จัดสรรมีปริมาณน้อยกว่าความต้องการนำเข้าจริง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการนำเข้าเกินโควตาเท่ากับ 41,406 109,988 และ 77,348 ตัน ตามลำดับ ในขณะที่ในปี 2541 – 2545 โควตานำเข้าน้ำนมคั้นรูปที่จัดสรรกลับมีปริมาณมากเกินกว่าความต้องการนำเข้าเป็นอย่างมาก ดังนั้น การจัดสรรโควตาโดยวิธีนี้จึงส่งผลกระทบ 2 ประการ ได้แก่ ผลกระทบทางด้านรายรับภาษีของรัฐบาล และผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมภายในประเทศ

ในการพิจารณาผลกระทบทางด้านรายรับภาษีของรัฐบาลจากตารางที่ 5.2 พบว่า ในปี 2538 – 2540 ซึ่งโควตานำเข้าน้ำนมคั้นรูปที่รัฐบาลจัดสรรได้มีปริมาณน้อยกว่าความต้องการนำเข้า และส่งผลให้เกิดการนำเข้าเกินโควตานั้น รัฐบาลจะมีรายรับภาษีศุลกากรในส่วนนี้เท่ากับ 507.57 1,500.07 และ 1,022.18 ล้านบาท ตามลำดับ และเมื่อรวมกับรายรับภาษีศุลกากรในกรณีที่นำเข้าน้ำนมคั้นรูปในโควตาแล้ว รัฐบาลจะได้รายรับภาษีรวมที่ควรจะเป็นจากการจัดสรรโควตาโดยวิธีนี้ในปี 2538 – 2540 เท่ากับ 550.68 1,552.66 และ 1,078.09 ล้านบาท ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบกับรายรับภาษีรวมในกรณีที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งรัฐบาลจัดสรรโควตานำเข้าน้ำนมคั้นรูปให้แก่โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มโดยดูจากความต้องการนำเข้าเป็นหลักนั้น พบว่า ในปี 2538 – 2540 รัฐบาลได้รายรับภาษีรวมเท่ากับ 53.80 84.48 และ 77.87 ล้านบาท ตามลำดับ ดังนั้น จึงเกิดความสูญเสียจากการที่รัฐบาลไม่ได้ใช้มาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศในการพิจารณาจัดสรรโควตานำเข้าน้ำนมคั้นรูปในปี 2538 – 2540 เท่ากับ 496.89 1,468.18 และ 1,000.22 ล้านบาท ตามลำดับ

ตารางที่ 5.2 จำนวนรายรับภาษีของรัฐบาลในกรณีที่มีการใช้มาตรการบังคับซื้อน้ำมันดิบภายในประเทศ 2 ส่วนต่อกรนำเข้าน้ำมันดิบรูป 1 ส่วน

ปี	โคเวตตานำเข้า น้ำมันดิบรูป ที่ควรจะเป็น (ตัน) (1)	ความต้องกร นำเข้า น้ำมันดิบรูป (ตัน) (2)	ความต้องกร นำเข้าส่วนที่ เกินโคเวตตา (ตัน) (3) = (2) - (1)	ภาษี นอกโคเวตตา (บาท/ตัน) (4)*	รายรับภาษีของ รัฐบาลกรณี นำเข้าน้ำมันดิบ (ล้านบาท) (5) = (3) x (4)	ภาษี ในโคเวตตา (บาท/ตัน) (6)*	รายรับภาษีของ รัฐบาลกรณี นำเข้าน้ำมันดิบ (ล้านบาท) (7) = (1) x (6)	รายรับภาษีรวม ของรัฐบาล ที่ควรจะเป็น (ล้านบาท) (8) = (5) + (7)	รายรับภาษีรวม ของรัฐบาล ที่เกิดขึ้นจริง (ล้านบาท) (9) = (2) x (6)	ความสูญเสีย ทางภาษี (ล้านบาท) (10) = (8) - (9)
2538	167,142	208,548	41,406	12,258.28	507.57	257.96	43.12	550.68	53.80	496.89
2539	181,405	291,393	109,988	13,638.46	1,500.07	289.93	52.60	1,552.66	84.48	1,468.18
2540	197,008	274,355	77,348	13,215.38	1,022.18	283.84	55.92	1,078.09	77.87	1,000.22
2541	209,815	91,775	-	17,696.47	0.00	384.04	80.58	80.58	35.25	45.33
2542	222,967	127,704	-	13,483.93	0.00	295.70	65.93	65.93	37.76	28.17
2543	249,655	97,585	-	15,578.76	0.00	345.27	86.20	86.20	33.69	52.51
2544	282,100	63,569	-	22,099.29	0.00	495.06	139.66	139.66	31.47	108.19
2545	316,943	45,855	-	14,231.74	0.00	322.28	102.14	102.14	14.78	87.37

ที่มา : จากการคำนวณ

หมายเหตุ : *ปรับหน่วยจาก "บาท/ลิตรกรัม" ให้อยู่ในรูปของ "บาท/ตัน" เพื่อความสะดวกในการคำนวณ

สำหรับการพิจารณาผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่า การจัดสรรโควตา นำเข้าน้ำนมคั้นรูปตามมาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศ ซึ่งส่งผลให้เกิด การนำเข้าน้ำนมคั้นรูปเกินโควตาในปี 2538 – 2540 นั้น จะเป็นการผลักดันให้ราคาน้ำนมดิบ ภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้นได้ เนื่องจากราคาน้ำนมดิบภายในประเทศต่ำกว่าราคาน้ำนมคั้นรูปเมื่อ รวมภาษีนำเข้านอกโควตา โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มจึงมีแรงจูงใจในการรับซื้อน้ำนมดิบ ภายในประเทศเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคาน้ำนมดิบภายในประเทศสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากใน การนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจริงนั้นโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มจะนำเข้าในรูปของนมผงขาดมันเนย ซึ่งมี คุณสมบัติในการเก็บรักษาได้นาน ต่างจากน้ำนมดิบซึ่งเน่าเสียง่าย ดังนั้น ถ้าราคาน้ำนมดิบสูงขึ้น จนเกินกว่าน้ำนมคั้นรูปเมื่อรวมภาษีนำเข้านอกโควตาแล้ว โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มจะมีแรงจูงใจ ในการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปมากกว่าการรับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้ราคาน้ำนมดิบ ลดลงจนเท่ากับราคาน้ำนมคั้นรูปเมื่อรวมภาษีนำเข้านอกโควตาในที่สุด

ในการพิจารณาผลกระทบทางด้านรายรับภาษีของรัฐบาลในปี 2541 – 2545 ซึ่ง โควตานำเข้าน้ำนมคั้นรูปที่จัดสรรได้มีปริมาณมากกว่าความต้องการนำเข้านั้น รัฐบาลจะไม่ สูญเสียรายรับภาษีภายใต้เงื่อนไขที่ว่า โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มทำการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปพอดี กับความต้องการนำเข้าจริงเท่านั้น แต่การที่รัฐบาลให้โควตานำเข้าน้ำนมคั้นรูปมากกว่าความ ต้องการที่แท้จริงของโรงงาน จะเป็นแรงจูงใจให้โรงงานทำการนำเข้ามากกว่าความต้องการที่ แท้จริงได้ เนื่องจากราคาน้ำนมคั้นรูปจากต่างประเทศเมื่อรวมภาษีนำเข้าในโควตาแล้วยังต่ำกว่า ราคาน้ำนมดิบภายในประเทศ ประกอบกับการนำเข้าในรูปของนมผงขาดมันเนยนั้นสามารถเก็บ เป็นสินค้าคงคลัง (Stock) เพื่อใช้ในปีถัดไปได้ ดังนั้น ถ้าโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มนำเข้าน้ำนมคั้น รูปจนเต็มโควตาแล้ว จะทำให้รัฐบาลมีรายรับภาษีในปี 2541 – 2545 เท่ากับ 80.58 65.93 86.20 139.66 และ 102.14 ล้านบาท ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่เกิดขึ้นจริงในปี 2541 – 2545 ซึ่งรัฐบาลมีรายรับภาษีเท่ากับ 35.25 37.76 33.69 31.47 และ 14.78 ล้านบาท ตามลำดับแล้ว พบว่า เกิดความสูญเสียทางด้านภาษีจากการที่รัฐบาลไม่ได้นำมาตราการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อ น้ำนมดิบภายในประเทศ มาใช้ในการพิจารณาจัดสรรโควตานำเข้าน้ำนมคั้นรูปในปี 2541 – 2545 เท่ากับ 45.33 28.17 52.51 108.19 และ 87.37 ล้านบาท ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม การนำเข้าน้ำนมคั้นรูปเพื่อเก็บเป็นสินค้าคงคลังนั้น จะส่งผลให้ ปริมาณการรับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศในปีถัดไปต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ดังตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 กรณีโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มนำเข้าน้ำนมเค็มเค็มขึ้นรูปเกินความต้องการที่แท้จริง

หน่วย : ตัน

ปี	ความต้องการ น้ำนมดิบ ทั้งหมด (1)	STOCK น้ำนมเค็มขึ้นรูป จากปีก่อน (2)	ความต้องการ น้ำนมดิบหลังจาก หัก STOCK (3) = (1) - (2)	น้ำนมดิบ ในประเทศ ส่งเข้าโรงงาน (4)	การนำเข้าน้ำนม คือนรูปตามความ ต้องการผลิตจริง (5) = (3) - (4)	โควตานำเข้า น้ำนมเค็มขึ้นรูป ที่ควรจะเป็น (6)	นำเข้าน้ำนมเค็มขึ้นรูป เพื่อเป็น STOCK (ไม่เกินโควตา) (7) = (6) - (5)
2541	511,405	0	511,405	419,630	91,775	209,815	118,040
2542	573,637	118,040	455,597	445,933	9,664	222,967	213,303
2543	596,895	213,303	383,593	499,310	-115,718	249,655	249,655
2544	627,769	249,655	378,114	564,200	-186,086	282,100	282,100
2545	679,740	282,100	397,640	633,885	-236,245	316,943	316,943

ที่มา : จากการค้างาน

ในการพิจารณาผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม จากการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปมากเกินความต้องการที่แท้จริงของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่ม เพื่อเก็บเป็นสินค้าคงคลังไว้ใช้ในปีถัดไปนั้น จะเริ่มจากการกำหนดให้โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มนำเข้าน้ำนมคั้นรูปเท่ากับปริมาณโควตาที่ได้รับจัดสรร โดยส่วนที่มากเกินความต้องการจะถูกเก็บเป็นสินค้าคงคลังเพื่อใช้ในปีถัดไป เช่น ในปี 2541 โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มมีความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปจริงเท่ากับ 91,775 ตัน ขณะที่ได้รับการจัดสรรโควตานำเข้าถึง 209,815 ตัน การนำเข้าจนเต็มโควตาแล้วจะทำให้โรงงานมีน้ำนมคั้นรูปเก็บเป็นสินค้าคงคลังจำนวน 118,040 ตัน ส่งผลให้ความต้องการน้ำนมดิบในปี 2542 ลดลงจาก 573,637 ตัน เป็น 455,597 ตัน และมีความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปเพียง 9,664 ตันเท่านั้น ถ้ารัฐบาลยังให้โควตานำเข้าน้ำนมคั้นรูปโดยอิงจากปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศจำนวน 222,967 ตัน และโรงงานนำเข้าจนเต็มโควตาแล้ว จะทำให้โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มนำน้ำนมคั้นรูปเป็นสินค้าคงคลังสูงถึง 213,303 ตัน และทำให้ความต้องการน้ำนมดิบในปีถัดไปลดต่ำลงอีก เกิดเป็นวงจรอย่างนี้ไปเรื่อยๆ จนส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมดังตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4 ความสูญเสียต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมภายในประเทศ

	(1)	(2)	(3) = (1) - (2)	(4)	(5) = (3) x (4)
ปี	ความต้องการน้ำนมดิบหลังจากหัก STOCK (ตัน)	น้ำนมดิบในประเทศส่งเข้าโรงงาน (ตัน)	เปรียบเทียบความต้องการน้ำนมดิบกับปริมาณในประเทศ (ตัน)	ราคาน้ำนมดิบในประเทศ (บาท/ก.ก.)	ความสูญเสียของเกษตรกร (ล้านบาท)
2541	511,405	419,630	91,775	10.66	0
2542	455,597	445,933	9,664	10.94	0
2543	383,593	499,310	-115,718	11.17	-1,292.56
2544	378,114	564,200	-186,086	11.33	-2,108.35
2545	397,640	633,885	-236,245	11.34	-2,679.02

ที่มา : จากการคำนวณ

จากตารางที่ 5.4 พบว่า ผลกระทบจากการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปเพื่อเป็นสินค้าคงคลังเริ่มเกิดขึ้นในปี 2543 เนื่องจากความต้องการน้ำนมดิบภายในประเทศของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มหลังหักสินค้าคงคลังแล้ว ต่ำกว่าปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรในประเทศสามารถผลิตได้ ส่งผลให้มีปริมาณน้ำนมดิบเหลือ 115,718 ตัน ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อเกษตรกรถึง 1,292.56 ล้านบาท ซึ่งผลจากการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปเพื่อเป็นสินค้าคงคลังนี้ จะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในปีถัดไปอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2544 จะเกิดความสูญเสียต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมถึง 2,108.35 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 2,679.02 ล้านบาท ในปี 2545 จากการที่สินค้าคงคลังสะสมมีจำนวนมากขึ้น

ดังนั้น การกำหนดโควตานำเข้าน้ำนมคั้นรูปที่อิงจากปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศโดยไม่คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่ม จะทำให้ปริมาณสินค้าคงคลังเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ (เนื่องจากปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้นทุกปี) ส่งผลให้ความต้องการน้ำนมดิบภายในประเทศลดลง ผลที่ตามมา คือ ปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมผลิตได้ไม่สามารถจำหน่ายได้หมด ก่อให้เกิดภาวะน้ำนมดิบล้นตลาด และเกิดการสูญเสียต่อเกษตรกรในที่สุด โดยการสูญเสียที่เกิดขึ้นนี้มีจำนวนมากกว่ารายรับภาษีที่รัฐบาลจะได้รับ ในปี 2543 – 2545 เท่ากับ 1,240.05 2,000.16 และ 2,591.65 ล้านบาท ตามลำดับ

การศึกษาในครั้งนี้จึงได้ข้อสรุปว่า ในการจัดสรรโควตานำเข้าน้ำนมคั้นรูปตามมาตรการกำหนดสัดส่วนการรับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศ (โดยอิงจากปริมาณน้ำนมดิบภายในประเทศ) ถ้าปริมาณโควตาที่จัดสรรน้อยกว่าความต้องการนำเข้าน้ำนมคั้นรูปของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่ม จะทำให้รัฐบาลได้รายรับภาษีเพิ่มขึ้นและราคาน้ำนมดิบภายในประเทศสูงขึ้น แต่ถ้าปริมาณโควตาที่จัดสรรมากกว่าความต้องการของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่ม แม้ว่าจะทำให้รายรับภาษีของรัฐบาลเพิ่มขึ้น แต่ก็ก่อให้เกิดปัญหาน้ำนมดิบล้นตลาดได้ ซึ่งเป็นกรณีที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต เนื่องจากน้ำนมดิบภายในประเทศมีปริมาณสูงขึ้นทุกปีและขยายตัวเร็วกว่าความต้องการใช้เพื่อการผลิตนมพร้อมดื่ม จึงไม่คุ้มกับความสูญเสียที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจะได้รับจากการใช้มาตรการนี้

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไม่ได้ดำเนินการจัดสรรโควตานำเข้าน้ำมันดิบโดยวิธีนี้ เนื่องจากไม่ต้องการให้โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มนำเข้าน้ำมันดิบในราคาสูง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตและราคาขายนมพร้อมดื่มในท้องตลาดได้ จึงสามารถกล่าวได้ว่า รัฐบาลต้องการที่จะคุ้มครองโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มและผู้บริโภคนมพร้อมดื่มให้สามารถบริโภคนมพร้อมดื่มได้ในราคาที่ไม่สูงนักตามนโยบายส่งเสริมการบริโภคนมของรัฐบาล ส่วนด้านการคุ้มครองเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมนั้น ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายในการตั้งราคาซื้อน้ำมันดิบหน้าโรงงาน แต่เนื่องจากราคาที่กำหนดขึ้นไม่ได้เป็นไปตามกลไกตลาด จึงทำให้เกษตรกรต้องเสียโอกาสในการได้รับราคาน้ำมันดิบที่สูงขึ้นหากปริมาณความต้องการน้ำมันดิบเพิ่มสูงขึ้น แต่ในกรณีที่ความต้องการน้ำมันดิบลดต่ำลง หรือปริมาณน้ำมันดิบภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้นจนมากกว่าความต้องการของโรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มซึ่งเป็นกรณีที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตนั้น การตั้งราคามาตรฐานนี้ก็ช่วยตรึงไม่ให้ราคาน้ำมันดิบลดต่ำลงได้



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย